

2. Pilda lui Avraam și îndreptățirea prin credință

- 3:31-4:25 -

Pavel a afirmat de mai multe ori că omul este socotit neprihănit prin credință, fără faptele Legii, și atunci apare întrebarea firească: "*Prin credință desființăm noi Legea?*". Răspunsul însă este: "*Nicidecum! Dimpotrivă, noi întărim Legea*". Expresia "*noi întărim Legea*" ar putea să aibă mai multe explicații. O primă interpretare ar fi aceea a credinței care conduce la ascultare de Dumnezeu, deci la împlinirea Legii. Prin credință, porunca Legii va fi împlinită prin lucrarea Duhului Sfânt. Astfel, credința nu anulează valabilitatea Legii, ci o întărește. Astfel, Pavel prin acest verset ar anticipa discuțiile teologice din cap.6-8. O a doua interpretare ar fi aceea că propovăduirea Legii ar fi în armonie cu revelația Legii. Într-adevăr, Legea lui Moise are ca primă carte Genesa, iar tema fundamentală a acestei cărți este credința și nu Legea. Aș opta pentru a doua interpretare, care se armonizează mai bine cu modul în care își continuă Pavel ideile în capitolul 4.

Incursiune în viața lui Avraam

Pentru a înțelege Romani 4, trebuie neapărat să ne întoarcem în cartea Genezei și să facem o incursiune în viața lui Avraam. Dumnezeu vrea să ne descrie prin Avraam profilul credinței mântuitoare. Mulți oameni, înainte de Avraam și după Avraam, au avut credința mântuitoare. Însă doar Avraam este ales de Dumnezeu pentru a revela cu maximă claritate profilul complet al credinței mântuitoare. Astfel, în Genesa, Dumnezeu alege din viața lui Avraam tocmai acele întâmplări care învederează cel mai bine profilul credinței autentice. Când analizăm acest profil în cartea Genesa, descoperim un lucru uimitor: credința lui Avraam este prezentată ca având două fațete:

-**fațetă A**, care se referă la o încredere generală în Persoana lui Dumnezeu și în atributele Sale,
-**fațetă B**, care are în vedere credința lui Avraam într-o promisiune specifică pe care i-a făcut-o Dumnezeu, și anume aceea că va avea un fiu și că din el va ieși un popor mare.

Nu este vorba de două credințe. Nu, ci este aceeași credință, o singură credință care se definește ca încredere în Dumnezeu și cuvintele Sale. Numai că această credință are două fațete și pune în lumină două atitudini diferite în două contexte diferite. Să aruncăm o privire în cartea Genesa.

În capitolele 12-14 ne este prezentată fațeta A a credinței lui Avraam. Este vorba de încrederea lui Avraam în Dumnezeu, în atributele Sale. Întâmplările relatate ne descoperă cum Avraam se încrede în atotputernicia lui Dumnezeu, în bunătatea Sa, în credincioșia Sa, în sfințenia Sa, în faptul că Dumnezeu Însuși este răsplata cea foarte mare a ființei umane. Această credință îl conduce la ascultare. Astfel, îl vedem pe Avraam cum părăsește țara unde trăia, merge pe un drum necunoscut, merge să îl salveze pe Lot, renunță la bogățiile Sodomei și Gomorei.

În capitolul 15, Autorul insistă pe fațeta B a credinței. Frământarea lui Avraam are în vedere acea promisiune specifică a lui Dumnezeu, că el va avea un fiu. Avraam se plânge că moare fără copii și vrea să se asigure că a înțeles bine promisiunea lui Dumnezeu.

Dumnezeu îi repetă promisiunea și întărește faptul că este vorba despre un copil care va ieși din Avraam. Avraam se află într-o stare de neputință totală în fața promisiunii lui Dumnezeu: el este bătrân, iar Sara stearpă.

El trebuie să se încreadă din nou în Dumnezeu, și de această dată să creadă că, în ciuda neputinței sale totale, Dumnezeu cel atotputernic și credincios, își va împlini promisiunea de a-i da un fiu din care va ieși un neam mare. Avraam alege să se încreadă în Dumnezeu și Autorul notează:

"Avraam a crezut pe Domnul, și Domnul i-a socotit lucrul acesta ca neprihănire."

Este important să subliniem că Avraam era deja socotit neprihănit înainte de Genesa

15. Cum demonstrăm acest lucru? Foarte simplu. Pe de o parte, analizăm cu atenție pasajele din Genesa 12-14, și observăm că Dumnezeu se raportează la Avraam ca la un slujitor de al Său, împăcat cu Sine, iar pe de altă parte ne aducem aminte de Evrei 11, care în v.1 ne definește credința mântuitoare și apoi face referire la Avraam care prin credință a părăsit țara Ur. Deci, conform pasajului din Evrei 11, Avraam avea credința mântuitoare din Genesa 12. Și deci, dacă avea credința mântuitoare, era deja socotit neprihănit. Atunci, rămâne întrebarea: de ce Dumnezeu îmi spune de abia în Genesa 15 că este socotit neprihănit prin credință. Răspunsul este simplu: Dumnezeu, marele pedagog, ne prezintă mai întâi, prin întâmplări din viața lui Avraam, profilul credinței mântuitoare, și apoi ne specifică faptul că acest tip de credință îndreptățește. Cu alte cuvinte, până în Genesa 15, profilul credinței nu era prezentat complet. Dar după ce, Autorul ne descrie și fațeta A a credinței, și fațeta B a credinței, El poate concluziona: pe baza acestei credințe, Avraam a fost socotit neprihănit de Dumnezeu.

Este interesant însă că această măreață declarație a lui Avraam neprihănit are loc în contextul prezentării fațetei B a credinței, și lucrul acesta nu este deloc întâmplător. Fațeta B a credinței este manifestată într-un context în care, deși omul este total neputincios, Dumnezeu îi face o promisiune extraordinară: din tine va ieși un neam mare. Omul nu poate face absolut nimic pentru a împlini promisiunea divină, decât să se încreadă în Dumnezeu și să aștepte o intervenție miraculoasă a harului în viața sa. Analogia cu situația omului păcătos, căruia Dumnezeu îi promite să fie neprihănit este mai mult decât evidentă.

Dacă studiem mai departe Genesa, vom observa că următoarele capitole (16-20) ne prezintă din nou, dar din altă perspectivă, același profil al credinței din capitolele 12-15. De data aceasta însă, Autorul inversează ordinea prezentării fațetelor credinței. Astfel, cap.16:1-18:15 se focalizează asupra fațetei B a credinței, iar capitolele 18:16-20:18 pe fațeta A a credinței. În capitolele 16-18 A Autorul ne arată tendința lui Avraam de a se îndepărta de fațeta B a credinței prin găsirea unei soluții omenești la starea sa de neputință, și anume Agar. Însă Dumnezeu, nu este de acord cu această soluție, ci îl cheamă din nou pe Avraam spre fațeta B a credinței. În capitolele 18b-20, Autorul reliefează tendința lui Avraam de a se îndepărta de fațeta A a credinței prin minciuna din Gherara, și cum Dumnezeu îl cheamă înapoi pe drumul credinței.

Și în fine, urmează un alt pasaj, cap. 21 și 22 din Genesa care insistă că fațeta A și fațeta B nu pot fi despărțite, și că ele formează împreună un tot unitar, care nu poate fi divizat. Astfel, în Genesa 22 Dumnezeu îi creează lui Avraam un context în care atât fațeta A, cât și fațeta B sunt scoase în evidență. Pe de o parte, Dumnezeu îi poruncește lui Avraam să îl aducă pe Isaac ca jertfă, iar pe de altă parte îi promite că din Isaac va ieși acel neam mare. Fațeta A a credinței se materializează în acțiune, în ascultare, iar fațeta B, în acceptarea unei situații de totale neputințe (Isaac este mort) și în așteptarea unei intervenții miraculoase a harului (Dumnezeu să îl învieze pe Isaac din morți). Dumnezeu își reînnoiește prin jurământ promisiunea din Genesa 15, și subliniază astfel că credința pe baza căreia Avraam a fost socotit neprihănit, nu este formată doar din fațeta B, ci și din fațeta A, căci este o singură credință indivizibilă cu două fațete distincte, și nu două credințe diferite. Fațeta A a credinței este o încredere generală în Dumnezeu și se materializează prin acțiune, iar fațeta B a credinței este o încredere specifică în Dumnezeu într-o

situație de neputință totală și se materializează prin non-acțiune.

Dar ce este extrem de important de reținut este că Dumnezeu nu îl socotește pe Avraam neprihănit doar pe baza fațetei A, și nici doar pe baza fațetei B, ci pe baza unei credințe unitare și complete care conține ambele fațete.

Fațeta B a credinței pune în lumină harul lui Dumnezeu și neputința omului, iar fațeta A, explică de ce credința autentică generează ascultare de Dumnezeu, și aceasta fără a intra în contradicție cu fațeta A, deoarece ascultarea este o consecință firească a încrederii în Dumnezeu și nu are rolul de a soluționa starea de neputință la care răspunde fațeta B a credinței. În Noul Testament ne sunt prezentate două tendințe eretice de a perverti adevărata credință. Prima, este reducerea credinței la fațeta A și desființarea fațetei B. Acele erezii atacau doctrina harului și propovăduiau mântuirea prin faptele Legii. Autorii nou-testamentali răspund insistând pe fațeta B a credinței lui Avraam. Iată de ce Pavel în Romani 4 sau în epistola către Galateni insistă mai mult pe fațeta B a credinței avraamice.

Celelalte erezii supralicitează fațeta B și pun în umbră fațeta A a credinței. Este vorba despre transformarea harului în desfrânare și neglijarea ascultării de Domnul. Autorii nou-testamentali răspund accentuând fațeta A a credinței avraamice. Acest lucru îl face Iacov în epistola sa, sau autorul epistolei către Evrei în Evrei 11.

După această scurtă incursiune în cartea Genezei, cred că este timpul să ne întoarcem la Romani cap. 4. Aș propune următoarea împărțire a capitolului:

- i) 1-8 Îndreptățire prin credință
- ii) 9-12 Valabilitatea ei și pentru cei tăiați împrejur și pentru cei netăiați împrejur
- iii) 13-17a Moștenitori nu prin Lege, ci prin credința avraamică
- iv) 17b-22 Profilul credinței lui Avraam
- v) 22-25 Translatarea credinței avraamice în noul legământ

Îndreptățirea prin credință

Pavel citează din Genesa 15 și insistă pe fațeta B a credinței avraamice. Este foarte important să sesizăm paralela pe care el o face între starea de neputință a lui Avraam și cea a celui păcătos.

	<i>Starea de neputință</i>	<i>Făgăduința lui Dumnezeu</i>	<i>Soluția divină</i>	<i>arta omului</i>
Avraam	Bătrân, soția stearpă, incapabil să aibă copii	vor avea un fiu!	Intervenția miraculoasă a unui Dumnezeu Atotputernic în trupul aproape mort al lui Avraam	non-acțiune, nu poate să întreprindă nimic, ci doar să creadă și să accepte intervenția harului

<p style="text-align: center;">Cel păcătos</p>	<p style="text-align: center;">otal neputincios în a-și remedia falimentul spiritual</p>	<p style="text-align: center;">Va fi neprihănit!</p>	<p style="text-align: center;">Moartea și învierea și Hristos prin puterea lui Dumnezeu!</p>	<p>Non-acțiune, nu poate să întreprindă nimic, ci doar să creadă și să accepte intervenția harului</p>
---	--	--	--	--

Este foarte interesant că în Genesa 15 problema în discuție nu este iertarea lui Avraam, ci nașterea unui urmaș din Avraam. Și atunci ne întrebăm: de ce pentru a creiona profilul credinței care îndreptățește, Autorul Genesei alege această cale, de ce nu alege un tablou din viața lui Avraam când acesta avea nevoie de iertare, ci alege tocmai acest context cu nașterea unui fiu din Avraam? Sunt cel puțin două motive pentru care Dumnezeu procedează astfel. Primul ar fi unul de natură pedagogică. Noi înțelegem mai bine lucrurile abstracte prin apelul la ilustrații din viața concretă de zi cu zi. Problema îndreptățirii este una abstractă, pe când cea a nașterii unui fiu este una concretă care ilustrează mult mai clar tematica declarării ca neprihănit a celui păcătos. Al doilea motiv ar fi următorul: pentru a nu reduce credința mântuitoare la acceptarea iertării și a harului, Autorul Genesei alege un moment al credinței lui Avraam care nu presupune cererea de iertare, ci alegerea de a se încrede în Dumnezeu într-o situație de neputință. Încrederea autentică în Dumnezeu este cea care mântuiește, și nu doar o simplă cerere de iertare și o acceptare intelectuală a harului.

După ce comentează pasajul din Genesa 15, Pavel citează din Ps.32 pentru a întări interpretările sale. Oare de ce face acest lucru? Măcar din două motive. Mai întâi: psalmul tratează direct problema iertării, pe când Genesa 15, deși ne vorbește despre îndreptățire, pornește de la problema nașterii unui fiu. În Ps. 32, profilul credinței avraamice din Genesa 15 strălucește în viața lui David în contextul rezolvării păcatelor sale. David nu întreprinde o serie de acțiuni și eforturi pentru a căpăta iertarea, ci doar își mărturisește păcatul și se încrede în harul și îndurarea lui Dumnezeu de a ierta pe cel păcătos. Al doilea motiv este acela că ps.32 este scris după darea Legii. Cu alte cuvinte, modelul credinței avraamice este valabil nu doar până la Lege, ci și după darea acesteia.

Îndreptățire și pentru cei tăiați împrejur, și pentru cei netăiați împrejur

Pavel insistă pe faptul că Avraam a fost socotit neprihănit în Genesa 15, înainte de a fi tăiat împrejur (în Genesa 17). Acest lucru înseamnă că, dacă Avraam creionează modalitatea în care un om poate căpăta neprihănirea, tăierea împrejur nu este o condiție necesară pentru a fi declarat drept. Ba mai mult, nu este nici măcar o condiție suficientă. Tăierea împrejur a venit pentru Avraam ca o pecete a acelei neprihăniri, ca o confirmare a faptului că era plăcut lui Dumnezeu prin credință. Tăierea împrejur era semnul distinctiv al poporului istoric care avea să iasă din Avraam și din care avea să îl aducă pe scena istoriei

pe Mesia. Însă, deși urmașii lui Avraam au fost predestinați pentru această slujbă istorică, Avraam nu a fost. Astfel, El, strămoșul evreilor a trebuit să umble în credință pentru ca din el să iasă poporul care avea să îl aducă pe Mesia.

După Avraam, urmașii acestuia, fie că ascultau sau nu, ei tot rămâneau cei din care avea să vină Mesia. Dar cu Avraam, cum am mai spus a fost altfel. Oare de ce? Tocmai pentru a se sublinia prioritatea planului spiritual asupra celui istoric. Mai important pentru urmașii lui Avraam decât

tăierea împrejur era să urmeze pilda credinței tatălui lor Avraam. Concluzia logică și usturătoare pentru iudei este că tăierea împrejur nu este o condiție nici necesară, nici suficientă pentru îndreptățire.

Moștenitori nu prin Lege, ci prin credința avraamică

Demonstrația de până acum a lui Pavel ar avea un călcâi al lui Ahile. Toate afirmațiile sale cu privire la îndreptățire sunt valabile în mod cert pentru viața lui Avraam.

Dar de unde știm că sunt valabile și pentru noi? Ele ar fi valabile, dacă, așa cum a spus Pavel, Avraam a fost ales de Dumnezeu pentru a creiona profilul credinței mântuitoare pentru cei păcătoși. Dar de unde putem fi siguri că aceasta a fost intenția Autorului Genesei, și că aceasta nu este o simplă speculație a lui Pavel?

Următoarele concepte și citate din Genesa au scopul să demonstreze că lucrurile valabile pentru Avraam, sunt valabile pentru toți oamenii. El aduce spre analiză termenii de „moștenire” și „sămânță”. Acești termeni îi găsim în Genesa. Dumnezeu îi promite lui Avraam și seminței lui o țară.

Termenul de „țară” are și sensul de „lume”, și deci putem să emitem ipoteza că Dumnezeu nu i-a promis lui Avraam doar țara pe care o vedea, ci și lumea în care trăia. În plan imediat, pământesc promisiunea are în vedere țara Canaanului moștenit de Israel, poporul istoric din Avraam. Dar nu ne putem opri doar la acest plan, căci altfel Dumnezeu ar fi mincinos, căci Avraam a murit fără a lua în stăpânire țara Canaanului. Așa cum interpretează și autorul epistolei către Evrei 11 și așa cum se vede clar și din Genesa, mai este un plan spiritual. Aceasta se referă la faptul că Avraam și sămânța sa spirituală vor moșteni o lume restaurată (care va include și Canaanul dar în formă restaurată)

la învierea din morți. Iar sămânța spirituală a lui Avraam este formată din toți cei care au credința sa, indiferent de neamul pământesc din care sunt. Doar astfel se putea împlini promisiunea: „*Vei fi tatăl multor neamuri.*”

Moștenirea prin împlinirea Legii vine în contradicție cu modelul credinței lui Avraam. Legea a fost adăugată din pricina călcărilor de Lege, dar ea aduce mânie și nu poate oferi neprihănirea și moștenirea. Este adevărat că după revelația din viața lui Avraam, Dumnezeu a dat Legea, însă acest lucru nu înseamnă că cei ce vor trăi după Moise vor căpăta neprihănirea și moștenirea prin Lege. De ce nu? Căci promisiunea de a moșteni lumea făcută lui Avraam pe baza acelei neprihăniri care se capătă prin credință, nu a fost făcută doar lui Avraam, ci și seminței lui, adică tuturor acelor care aveau să calce pe urmele credinței lui. După ce a inaugurat prin Avraam acest model pentru întreaga omenire, Dumnezeu s-ar fi contrazis dacă ar fi promis mai târziu un model al Legii. Făgăduința ar fi fost nimicită, iar Dumnezeu găsit mincinos.

Profilul credinței lui Avraam

După ce Pavel a demonstrat că Avraam a fost socotit neprihănit prin credință și că acest model este valabil și unic pentru întreaga omenire, era timpul să dezvolte puțin profilul acestei credințe, și asta și face în următoarele versete. Și, deoarece se află în contextul în care vrea să înalțe mântuirea prin har și nu prin Lege, Pavel insistă desigur pe fațeta B a credinței. De aceea, versetele 17b-22 fac referire îndeosebi la încrederea lui Avraam în făgăduința specifică de a avea un fiu. Pavel subliniază starea de neputință totală a lui Avraam - avea 100 de ani, Sara era stearpă – și încrederea neclintită a acestuia într-un Dumnezeu care poate învia morții (poate da viață dintr-un om aproape mort ca Avraam, poate să îl învieze pe Isaac după ce va fi jertfit, poate să îl învieze pe Avraam pentru a stăpâni o

lume restaurată), care cheamă lucrurile care nu sînt ca și cum ar fi (Dumnezeu îi vorbește lui Avraam despre lucruri viitoare cu o siguranță absolută, de parcă ele ar fi existat deja), care poate împlini ce a făgăduit și este credincios promisiunile sale.

Observ faptul că este pusă în contrast situația de neputință totală a lui Avraam cu atotputernicia lui Dumnezeu. Dumnezeu îl închide pe Avraam în neputință: este bătrân, fără poftă, aproape mort, iar soția sa stearpă și foarte înaintată în vârstă și ea. În această situație promisiunea unui fiu pare o nebunie. Nimic vizibil nu oferea nădejde lui Avraam. Dar el a crezut împotriva oricărei nădejdi omenești, el a crezut în Dumnezeul nevăzut, în at încrederea în intervenția miraculoasă a harului lui atotputernicia și credincioșia sa. El și-a acceptat starea de neputință și și-a pus toată încrederea în intervenția miraculoasă a harului lui Dumnezeu. Doar acest tip de încredere îndreptățește. Și dacă lucrul acesta a fost valabil pentru Avraam, va fi valabil și pentru noi.

Însă noi trăim în Noul Legământ, și nu mai suntem în situația de a avea din partea lui Dumnezeu că vom avea un fiu. Profilul credinței avraamice trebuie translatat în contextul nostru general de oameni păcătoși din perioada Noului Legământ. Și exact acest lucru îl face Pavel în ultimele versete din capitolul 4.

Translatarea credinței avraamice în Noul Legământ

Noi am prezentat deja această translatare prin tabelul de mai sus. Situația noastră de neputință nu este una fizică ca la Avraam, ci una spirituală, și anume este aceea de a putea face ceva pentru a remedia falimentul nostru spiritual și a putea căpăta neprihănirea. Obiectul credinței rămâne un Dumnezeu atotputernic și credincios făgăduințelor sale, dar care își manifestă atotputernicia nu pentru a-l naște pe Isaac sau pentru a-l învia pe acesta, ci în purtarea păcatului de către Fiul Său și în învierea Sa din morți. Deși contextul este altul, profilul credinței avraamice rămâne același: o încredere împotriva oricărei nădejdi în atotputernicia și credincioșia lui Dumnezeu de a împlini făgăduința Sa de a socoti pe cel păcătos drept.

Expresia „*a înviat din pricină că am fost socotiți neprihăniți*” (în alte traduceri „*pentru îndreptățirea noastră*”) ridică întrebări teologice foarte grele, dar pe care Pavel nu vrea să le clarifice acum, și deci nici noi nu vom intra în detalii. Vom relua discuția mai târziu în Romani, când Pavel va dezbate el însuși mai pe larg această problematică.